

Egede Instituttet 2001

1. Innledning

År 2001 har på mange måter vært et overgangså for Egede Instituttet. Instituttet har vært engasjert i flere større prosjekter som ved årsskiftet enten er blitt tilfredsstillende fullført eller er i ferd med å bli avsluttet. Ledelsen av Instituttet er likeledes i en overgangssituasjon, da den nyansatte instituttlederen ikke vil kunne tiltre før i august 2002. Økonomien er også preget av sviktende inntekter, noe som delvis skyldes bortfall av faste givere.

I denne situasjonen har Instituttets styre funnet det betimelig å igangsette en evaluering av Instituttets arbeid. Denne evalueringen vil fine sted i løpet av våren 2002. Innen resultatene foreligger og den nye instituttlederen har tiltrådt, vil det være lite saksvarende å igangsette nye større prosjekter. Dette sammenfallet av ugunstige forhold for videre planlegging og oppfølging vil likevel være av kortvarig art, ikke minst siden personellsituasjonen vil bli normalisert i løpet av få måneder.

2. Styret og administrasjonen

Egede Instituttets representantskap avholdt sitt årsmøte torsdag 7. juni 2001. 18 personer var til stede. Biskop Odd Bondevik er representantskapets ordfører og misjonssekretær Tove Odland representantskapets varaordfører, begge med funksjonstid fra år 2000 til år 2003.

Egede Instituttets styre har fra årsmøtet 2001 bestått av professor Tormod Engelsen (leder), konsulent Lars Erik Nordby (nestleder), afrikasekretær Mirjam Bergh (sekretær), Professor Jan-Martin Berentsen (statsopnevnt fram til 31.12.2001), stipendiat Kristin Norseth, vikari-

erende instituttleder, teol.lic. Rolv Olsen, og varamedlemmer generalsekretær Grethe Raddum, asiasekretær Ernst Harbakk og generalsekretær Svein Jacobsen. Det har vært holdt 4 møter i år 2001, og 37 saker har vært behandlet.

Instituttleder Tore Laugerud sa opp sin stilling f.o.m. 01.02.2001. Han fortsatte imidlertid som medredaktør for Norsk tidsskrift for misjon.. Rektor Roar G. Fotland ble i juni 2001 ansatt som ny instituttleder f.o.m. 01.08.01, med permisjon til 01.08.02 for å fullføre sin doktoravhandling. I mellomtiden vikarierer Rolv Olsen som instituttleder i 20% stilling.

Bibliotekar Inger Johanne Gillebo er bibliotekleder i 60% stilling, f.o.m. 01.09.2001 redusert til 50%. Arbeidet med nyreligiøsitet har vært ledet av førstelektor Arne Tord Sveinall i 20 % stilling. Professor Jan-Martin Berentsen er ansvarlig redaktør av Norsk tidsskrift for misjon. Regnskapet har vært ført av regnskapskontoret Jorunn Nordstrand A/S. Styret vil rette en hjertelig takk til de ansatte for godt arbeid i året som er gått.

3. Aktiviteter

3.1. Egne forskningsprosjekter

Instituttet har samarbeidet med Stiftelsen Kirkeforskning om forskningsprosjektet *Misjonerende menigheter. En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytre misjon i menigheter i Den norske kirke.* Prosjektet var treårig med start i 1998 og ble utført av professor Harald Hegstad, KIFO/Menighetsfakultetet og instituttleder Tore Laugerud, Egede instituttet.

Målet med prosjektet var å framskaffe dokumentert kunnskap til Kirkerådet og dets samarbeidende misjonsorganisasjoner om hvilken rolle engasjementet for ytre misjon spiller i den selvforståelse og den virksomhet som preger utviklingen i lokalt menighetsliv innenfor rammen av Den norske kirkes lovfestede struktur. Fire lokalmenigheter ble valgt ut for nærmere analyse, og kildematerialet har bestått av både feltintervjuer og statistisk materiale om kirkeofringer, misjonsforeninger, misjonsprosjekter og liknende. Prosjektrapporten *"Brennende hjerter eller mis-*

jonerende menigheter? En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytemisjon i menigheter i Den norske Kirke”, KIFO-rapport nr. 16, er utgitt på Tapir Akademisk Forlag og presentert ved et seminar den 13. februar 2002.

Prosjektet *Nyreligiøsitet og folkereliøsitet*, som startet høsten 1998 og pågikk i to år, har medført en del etterarbeid også i år 2001. Deler av antologien ”Troen er løs”, utgitt i desember 2000, der forskningsbidragene og annet artikkelstoff ble trykt, er allerede blitt tatt i bruk som pensumlitteratur på høgskolenivå.

3.2. Kartleggings-, utrednings- og informasjonsarbeid

Egede Instituttet har i de siste år hatt egne hjemmesider på Internett. Sidene er knyttet til Den norske kirkes hjemmesider. Foreløpig legges hovedvekten på informasjon om nyreligiøsitet, i første rekke faktaopplysninger om nyreligiøse bevegelser, ord, fenomener, personer og artikkelstoff med ulike temaer og vinklinger. Instituttet er for tiden i ferd med å videreutvikle hjemmesidene gjennom oppdatering og oppfølging av det nyreligiøse fakta- og artikkelstoff som allerede er lagt ut. Dette er delvis blitt oppnådd med bistand av Cand.theol. Lars Inge Magerøy. Videre ønsker en å utvikle en kommentardel, aktualitetsspalte og samtalspalte.

Instituttet yter også service overfor bl.a. presse, institusjoner og privatpersoner som ønsker informasjon om misjon, eller har spørsmål og kommentarer om religion og nyreligiøsitet.

3.3. Biblioteket

Egede Instituttets bibliotek hadde i 2001 en tilvekst på 99 bind inkludert gaver. Det gir en total mengde på 11.032 bind innen feltene missiologi, 3. verdens teologi, religions- og kulturmettet, og nyreligiøsitet. I tillegg er det foretatt en gjennomgang av hyllene med sikte på å avdekke tidligere uregistrert eller mangelfullt registrert litteratur, og legge det inn i database. Med få unntak er dataregistreringen av Instituttets totale bokmasse nå blitt fullført. Tidsskriftabonnementet omfatter 60 periodika. En stor del av disse utgis i den tredje verden.

Utlån har vært tilnærmet som i det foregående år. På grunn av det nære biblioteksarbeidet med Det teologiske Menighetsfakultetet har det tidligere ikke vært mulig å ta ut separat utlånsstatistikk for Instituttet. Fra og med omleggingen til BIBSYS er dette nå mulig.

Utlånsstatistikken etter omleggingen viser et totalt utlån for Instituttets bibliotek på 1.076 titler, derav 311 fornyelser. Til sammenlikning var utlånet i løpet av de fire siste månedene av år 2000 994 titler og 286 fornyelser. Antall aktive lånere er 1.257. Antallet fjernlån utgjør en forholdsvis stor andel av det totale utlån, men det lar seg så langt ikke gjøre å skille dette ut fra Menighetsfakultetets totale fjernlån. Det har vært et ikke ubetydelig antall såkalte elektroniske henvendelser.

Biblioteket er ikke i stand til å utføre de løpende oppgaver på en tilfredsstillende og forsvarlig måte innenfor de nåværende stillingsrammene. En opptrapping av bibliotekets bemanning synes påkrevd. Dette har så langt dessverre ikke vært mulig å oppnå, og bibliotekleders stillingsprosent ble i september etter eget ønske redusert til 50% for en ett års periode.

Bibliotekleder deltok på møte i Forum for bibliotekarer innen teologi og religionshistorie, 25.-26. oktober 2001 i Stavanger.

En praktikant fra Høgskolen i Oslo, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, var i praksis ved biblioteket ved Det teologiske Menighetsfakultet og Egede Instituttets bibliotek i vår- og høstsemesteret 2001.

3.4. Norsk Tidsskrift for Misjon /publikasjoner

Egede Instituttet har i 2001 utgitt 4 nummer a 64 sider av *Norsk Tidsskrift for Misjon* (NOTM). De har inneholdt faglige artikler om misjonsvirksomhet og -strategi, kirke og misjon, 3. verdensteologi og global kristendom, andre religioner, foruten rapporter, oversikter og bokanmeldelser.

I løpet av år 2001 ble det vedtatt innføring av en "refereeordning" for tidsskriftets artikler, og en større antall fagpersoner har sagt seg villig til å fungere som "referees". Slik sett skulle hensynet til kvalitetssikring av innholdet være vel ivaretatt.

Instituttet inngikk i 1999 en samarbeidsavtale med Tapir forlag om utgivelsen av NOTM. Tidsskriftets opplag er 500. Antall abonnenter er 380. Redaktører er prof. dr. theol. Jan-Martin Berentsen ved Misjonshøgskolen, Stavanger (ansv.) og instituttleder Tore Laugerud.

3.5. Kurs-, seminar- og foredragsvirksomhet

Instituttet arrangerer årlig i samarbeid med Kirkerådet, Peter Stiftelsen og Institutt for Sjelesorg et kurs for kontakt- og ressurspersoner for nyreligiøsitet i bispedømmene og frikirker som arbeider med kirkens møte med nyreligiøsiteten. Årets kurs, som var det 12. i rekken, ble avholdt på Modum i mai 2001. Hensikten med kurset er å øke såvel kunnskapsnivået om nyreligiøse ytringer som besinnelse på vår egen kristne tradisjon. Kurset har de to siste årene fått støtte fra Opplysningsvesenets Fond for å kunne gjennomføres økonomisk. Responsen på denne kurstypen har vært god, men oppslutningen fra bispedømmene har av økonomiske årsaker vært noe synkende. Det arbeides med en mulig omlegging av program og varighet.

I tillegg har Instituttet drevet foredrags- og undervisningsvirksomhet i religionsvitenskap og nyreligiøsitet ved undervisningsinstitusjoner og i ulike samfunnssetater. Omfanget av slike oppdrag har de senere år vært noe mindre enn tidligere. Dette kan delvis skyldes at nyreligiøsitet ikke lenger har samme nyhetens interesse, at den i mindre grad enn tidligere er et marginalt fenomen, og at skoler og institusjoner sliter med stram økonomi, men også delvis at det har vært nødvendig å begrense omfanget for å frigjøre tid til forskningsprosjektet Folkereligiøsitet og nyreligiøsitet.

3.6. Veiledning og sjelesorg

Også i 2001 har Instituttet drevet veiledning bl.a. overfor foreldre som henvender seg i forbindelse med at deres barn har deltatt i sekter eller annen religiøs virksomhet med destruktive virkninger. Videre drives det sjelesørgeriske samtaler for å rehabilitere avhoppere fra slike bevegelser. Samtalene drives hovedsakelig individuelt, enten pr. telefon eller ved personlig fremmøte, i et omfang av en samtale pr. dag i gjennomsnitt.

Veiledning av sjelesørgerisk karakter er gitt foreldre og andre pårørende som ønsker informasjon om ulike (ny)religiøse retninger og grupperinger. Veiledning av faglig karakter er gitt i forbindelse med artikkelsskriving, studentoppgaver o.l.

3.7. Nettverksarbeid

Gjennom sitt medlemskap i *NIME* (Nordisk institutt for misjonsforskning og ekumenisk forskning) og *IAMS* (International Association for Mission Studies), som begge i sin tid ble dannet med Egede Instituttet som en viktig modell og pådriver, holder instituttet kontakt med det internasjonale forskningsmiljøet. *NIME* arrangerte sine årlige studiedager i Uppsala i august med tema "misjon og menneskeretter". I august 2002 vil *IAMS* og *NIME* arrangere en felles konferanse i Halle/Leipzig.

Instituttet deltok i august 2001 på den femte årlige *fellesnordiske klinikerkonferanse for sektofferproblematikk*. Kongressen er initiert av Egede instituttet og ruller mellom de skandinaviske land. Problematikken som tas opp er en stor utfordring for tverrfaglig samarbeid, hvor både religionsvitenskap, sjelesorg og psykodisiplinene er involvert. Årets konferanse foregikk i Ebeltoft i Danmark, med "gruppedynamiske prosesser". Fra Norge deltok psykiater Arne Austad og førstelektor Arne Tord Sveinall som foredragsholdere.

I tillegg til de skandinaviske og internasjonale faglige nettverk som er nevnt ovenfor, relaterer Egede Instituttet til hele bredden av norsk misjonsvirksomhet gjennom sitt medlemskap i *Norsk Misjonsråds* arvtager *Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME)*, og til andre kirkelige og frikirkelige aktører i nyreligiøsitetens arbeid gjennom sin deltagelse i *Kirkerådets Samrådsgruppe for nyreligiøsitet*. Samrådsgruppen er et nettverk av aktører innen det kirkelige nyreligiøsitetens arbeid som på initiativ fra Kirkemøtet 1988 har kommet sammen for kontaktmøter i Kirkerådet. Gruppen var sterkt involvert i utformingen av betenkningen "*Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid*" til Kirkemøtet 1999 og fokuserer nå på oppfølgingen av kirkemøtesaken og nettverkets involvering i forhold til dette.

Instituttet er i ferd med å inngå et mer omfattende samarbeid med IKON i Danmark for på denne måten å unngå unødig dobbeltarbeid. Det planlegges et trykknappsystem på Instituttets hjemmeside med direkte henvisning til tilstøtende emne på IKON's hjemmeside.

For øvrig deltar Instituttets ansatte i flere sammenhenger hvor de erfaringer som oppnås og de kontaktnett som knyttes vil kunne komme Instituttet til gode, selv om de ikke spesifikt deltar på vegne av Instituttet.

Som et *frittstående* institutt er Instituttet ikke bundet opp til bestemte organisasjonsinteresser og -behov. Instituttet fungerer som en *paraplyorganisasjon* for de missiologiske miljøer i Norge og fremmer kontakt, samordning og konkrete samarbeidstiltak. Med sin *utadvendte profil* tjener Instituttet samtidig samfunnet med forskning og informasjon om et felt av stor betydning både nasjonalt og internasjonalt, og fremmer kontakt og samarbeid mellom de kirkelige missiologiske fagmiljøene og almene forskningsmiljøer.

4. Økonomi

Det foreløpige regnskapet for 2001 viser et **underskudd** på **kr. 86.673**. Underskuddet skyldes hovedsakelig reduserte inntekter. I tillegg er det et ikke ubetydelig "etteslep" av utgifter i forbindelse med Prosjekt nyreligiøsitet og folkereligøsitet. De regulære utgiftene er derimot i hovedsak som budsjettert. **Egenkapitalen** pr. 31.12.01 utgjør **kr. 42.717**.

Den økonomiske situasjonen gir grunn til alvorlig bekymring. Inntektssvikten bærer preg av å være en langsiktig trend. Det vil være vanskelig å opprettholde driften på det nåværende nivå på lengre sikt, med mindre det kan sikres et større og mer stabilt inntektsgrunnlag. Styret vil derfor oppfordre eierorganisasjonene om å vurdere en betydelig økning av støtten til Instituttet.

Instituttet driver sin virksomhet på grunnlag av støtte fra staten, private gaver og tilskudd og prosjektinntekter/forretningsinntekter. Det ser ikke ut til at statsstøtten kan forventes økt ut over ren indeksregulering. Instituttet mottok kr. 267.000 i *statsstøtte* i 2001. I tillegg mottok Norsk tidsskrift for misjon kr. 70.000 i støtte fra Norges forskningsråd.

Vi takker for alle bidragene fra kirkesamfunn, organisasjoner, menigheter og enkeltpersoner. Støtte fra *kirkesamfunn og misjonsorganisasjoner* utgjorde kr. 148.170. Areopagos har de siste årene vært Instituttets klart viktigste bidragsyter med sitt bidrag på kr. 100.000 til arbeidet med nyreligiøsitet. Regnskapsførte *gaver fra privatpersoner* utgjorde kr. 52.414, litt mer enn året før. Dette tallet omfatter imidlertid en regnskapsteknisk gaveinntekt på kr. 22.450, slik at det reelle gavebeløpet bare utgjør kr. 29.964, en klar nedgang fra forrige år. Mottatte beløp fra *kirkeofringer* var kr.10.629, en fortsettelse av nedgangen fra tidligere år.

Virksomheten anses å ikke forurensede det ytre miljø.

Rolv Olsen
instituttleder
(vik.)

Tormod Engelsviken
styreleder

Lars-Erik Nordby
nestleder
(sign.)

Jan-Martin Berentsen
(sign.)

Mirjam Berg
(sign.)

Kristin Norseth
(sign.)